

- Increduli.) ἀπειθεῖς. Ambrosius inobsequentes, Hieronymus legit inobedientes.
- Et humanitas.) ἢ φιλάνθρωπία, id est amor erga homines. Nam quidam hoc loco humanitatem interpretantur incarnationem Christi. At Paulus hic loquitur de patre Iesu & ἐπεφάνη Hieronymus uertit, illuxit, hoc est palam facta est per filium incarnatum. Nec em̄ locū habet distinctio Thomæ, quā hic inducit qđ græca uox qua usus est Paulus, nihil aliud significare potest, q̄ studium & amorem erga hoies, cui diuersa est μισανθρωπία. Et quod deum saluatorem uocat magis ad patrem referendum uidetur, q̄ ad filium. Non ex operibus iusticiæ.) οὐκ ἐξ ἔργων ἢ ἐν δικαιοσύνη, id est, non ex operibus, quæ sunt in iusticiā. Sentit aut̄ de operibus legis Mosāicæ, de quibus multa scribit Romanis. Abunde.) πλουσίως, quod Hieronymus uertit opulenter.
- Volo te confirmare.) βεβαιουῦν, quod anceps est uerbum, potest em̄ esse cōfirmari. Ut curēt bonis operibus præesse.) ἵνα φροντισῶσι καλῶν ἔργων προϊσαδαί. Ambrosius ita reddidit, ut solliciti sint ad effectum bonorum operum.
- Bonis operibus.) Hic datius est, & respondet præpositioni præ. Qui credunt.) οἱ πεπιστευκότες, id est qui crediderunt.
- Pugnas legis.) μάχας νομικὰς, id est pugnas legales, quod Hieronymus explicās, quæ ueniunt, inquit, ex lege. Deuita.) περιῆσατο, de quo superius diximus.
- Post unā & secundā.) Latinius erat, post unam & alteram, & ita legit Hieronymus. Et admonitionem, melius q̄ correptionem, ut indicat idem. Caterum hæreticum appellat non qui dissentiat a conclusionibus magistrorum nostrorum, sed factiosum. Hæreticus. i. factiosus.
- Deuita.) παραιτοῦ, id est reiice, non est περιῆσατο, quod mox eodē uerbo expressit.
- Proprio iudicio condemnatus.) αυτοκατάκριτος, uoce composita, per se cōdemnatus qui pertinaciter dissentiat ab omnibus. Caterum illud subuersus est græce ἐξέτραπται qđ & ita potest accipi excidit a uia, siue deflexit & ἀμαρτάνη potest uerti errat, sed ita errat, ut sit per se condemnatus, etiam si nemo illum condemnet, ut q̄ semel atq; iterū admonitus noluerit resipiscere. Legis peritum.) νομικόν, Hieronymus legit legis doctor.
- Studiose præmitte.) πρόπεμφορ imo deducito, siue prosequere, quod officiū solemus hospitibus exhibere. Atq; in hunc sensum interpretatur diuus Hieronymus.
- Discant autem & uestri.) Nostri prima persona legitur tum in Græcis codicibus, tum in latinis antiquis.

ANNOTATIONVM IN EPISTOLAM
PAVLI AD TITVM.
FINIS.

ANNOTATIONES IN EPISTOLAM PAVLI
APOSTOLI AD PHILEMONEM
CAPVT PRIMVM.

Dilecto adiutori.) αγαπητῶ καὶ συνεργῶ, i. dilecto & adiutori, siue cooperario. Atq; ita legit in uetustis codicibus latinorū. Nam dilecto, hic nomen est, non participiū, cuius admonet & Hieronymus. Et Appiæ sorori charissimæ.) καὶ ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, i. Et Appiæ dilectæ. In dño Iesu, & in om̄es sanctos.) Mirū cur casum mutarit, cum Græcis sit utrobique casus accusandī, in dñm Iesum, & in omnes sanctos. Que in domo tua est ecclesia.) ἢ τῇ κατῳικῷ σου ἐκκλησίᾳ. De familia sentit, proinde nos uertimus, cōgregationē. Indicat hoc haud obscure Chrysostomus hunc enatrans locū. Euidens fiat.) Græci legunt ἐνεργῆς, i. efficax. Nā

ἐναργής per alpha, significat euidēs. Ita legisse uidetur interpret, Hieronymus admonet in græco melius haberi, ἐνεργής quod exponit efficax. Et in hunc sensum enarrat Chrysostomus, Omnis operis boni. Operis redundat. Nec inuenitur, uel in Gracis, uel in antiquis codicibus latinorū, ad hæc nec apud Hieronymū, nec apud Ambrosium.

In Christo Iesu. Ante hæc uerba reperio in Gracis codicibus, τὸ ἐν ὑμῖν. i. quod est in uobis. Et dilucidius est erga Christum Iesum, ut hæc particula referatur ad efficax, ut cōmunicatio fidei tuæ sit efficax, erga uel in Christum Iesum, ad cuius gloriā spectat fidei tuæ cōmunicatio. Gaudiū em̄ magnū habui & consolationē. Grace est χάρις μου πολλή, ἐπὶ τῆ ἀγάπῃ σου. i. gratiam habemus multam, in dilectione tua. Interpret legit χάρις, eamq; lectionē secuti uident Hieronymus & Ambrosius.

Requieuerunt. ἀναπέπνυται. i. refocillata sunt. Multā fiduciā. παρέκστα, de quo sapius admonui. Quod ad rem pertinet. ἡ ἀνήκορ. i. decens, siue conueniens.

Illum ut mea uiscera. ἀντὶ τούτων ἐπιτάμα ἀλάγχινα, ipsum, hoc est mea uiscera.

Cū talis sim ut Paulus. Grace sic habet μᾶλλον δὲ παρακαλῶ τοιοῦτο ὄν, ὡς παῦλος προσβύτης, id est magis autem hortor, cum talis sim, ut Paulus senex. Sentit em̄ se cū id quod æquū erat suo iure potuisset imperare Philemoni, nempe Paulus & senex, postremo uinctus Iesu Christi, maluisse tamen uti precibus memor charitatis potius q̄ autoritatis. Sine cōsilio. χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης, id est sine tua sententiā.

Ut in aternū. ὡς αἰώνιον, id est aeternum, hoc est ipsum, iam nō tēporariū ministrū, sed ppetuo tecū uicturū, atq; ita legit Ambrosius. Sed pro seruo. Grace est ὑπὲρ δούλου id est supra seruum, quidā legisse uident ὑπὲρ δούλου. Ego reddam. ἀποτίσω, id est dependam. Ita frater. Ita hic affirmantis aduerbiū est, ναί. Est autem uox obtestantis fratris aut filiū, quē optamus nobis esse uoluptati, quasi nihil sit nobis illius fruitiōe dulcius. Per eam igitur adiurat Philemonem. Est autem allusio ad nomen serui quē cōmendat. Nam Onesimus græce utilis est. Ad quod allusit & superius cū diceret. Qui tibi aliquando inutilis fuit. Nunc autē & mihi & tibi utilis, hoc est nunc, i. quod dicitur ὀνήσιμος. Declarat autem hæc epistola, q̄libet breuis, Paulum hominem fuisse, singulari quadam præditum humanitate, qui tanto studio seruum fugitiuum, & ei cōmendauerit, obsecrās & obtestans, cui pro sua autoritate proq; meritis in illum poterat imperare, quod rogat. Deinde quid festiuus etiā dici poterat, uel ab ipso Tullio in huiusmodi argumēto. Nisi quod quidam nomine dūtaxat Christiani, animo infensissimi Christo, nihil eruditū putant, nihil elegans, nisi quod idem sit ethnicum. Et uniuersum sermonis florem semel perisse existimant, si quid de Christo fuerit admixtum, quod illius sapiat doctrinam, cū ea uel prima sit eloquentiæ pars, sermonem rebus accommodare.

Donauī me uobis. χαρίθίσουμαι ὑμῖν. i. donabor uobis. Et ita legit Ambrosius.

ANNOTATIONVM IN EPISTOLAM PAULI
AD PHILEMONEM FINIS.

ANNOTATIONES IN EPISTOLAM
PAULI AD HEBRAEOS.

Loquens. λαλήσας. i. locutus prateriti temporis, olim locutus in prophetis proximis temporibus locutus est nobis in filio. Interpret illud fugisse uideretur, ne bis diceret locutus, cum Paulo utrobicq; sit dictio consimilis λαλήσας & ἐλάλησε. Splendor gloriæ. ἀπάννησμα. i. refulgentia, siue relucētia, quod ex alio resplendet. Et figura. χαράκτηρ, quam dicere possis formā expressam ex alio, siue notam rei cuiuspiam impressam, uelut in cera. Et substantiā, ὑπόστασις, non est ὄνομα, quā essentiam uertit Quintilianus. ὑπόστασις a subsistendo dicta est, quæ

Dubia de auctore huius scripti apud q̄d
sup q̄ re uide i sine an-
notato huius.

Græcis aliquando
Arriani ergo
no chara dicitur
Portantur omnia
deco non sentiat i
moderari. Nam q̄
pho impetum uoca
tr est paulus aut q
lum, quem admod
ministrari id q̄ n
oc est motu suæ p
it esse. In hanc
us partiōri q̄
sam purgā pec. ta
rat, rogatione pe
e sua, deinde con
dicas confedit,
arad uisus, id est
hæc uere ma
hæc q̄ duo gra
Hæreditauit.
Et cum iterum
Et ad angelo
gnis flammam,
ides tua est in se
no Græcus anceps
temporis, pereunt
Mutabis eos.)
in caelos, aut etiā
trāditiū secundū a
natoria dicit, an
egen dū sit erudit
notis est tēporis,
renti.
Et est uam
pretat per
p̄ q̄ q̄
let enarran
que primū dicta
ex Græcis palā
hæc q̄ p̄ q̄
hæc q̄ paulon
quod hæc q̄s haber
omni pal. s. p angel
moneat hūc locū ad
se uera corpus allum
bis tuis atq; possint
hū est, quod hūc Chr
in doloribus ad ull
dicit, quæ q̄ in Thor
hæc q̄s dō diffentes